

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องสภาพและความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพของประชาชนเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เพื่อให้ได้ภาพที่ชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มานำเสนอไว้ในหัวข้อต่อไปนี้

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ในส่วนของแผนพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก
2. สภาพเศรษฐกิจและผลกระทบจากการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกและพัฒนาอาชีพ
4. ความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 นั้นถือได้ว่าเป็นแนวทางหลักที่จะใช้ในการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคม สำหรับเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 6 ปี 2530-2534 ได้กำหนดเป้าหมายที่สำคัญไว้ 2 ประการคือ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2530 : 3)

ทางด้านเศรษฐกิจ จะต้องรักษาระดับการขยายตัวให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 เพื่อรองรับกำลังแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานไม่น้อยกว่า 3.9 ล้านคน ทั้งนี้โดยเน้นลักษณะการขยายตัวที่จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจหลายด้านที่เกิดขึ้นในระยะแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5

ทางด้านสังคม จะมุ่งพัฒนาคุณภาพคน เพื่อให้สามารถพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้ามีความสุข เกิดความเป็นธรรม สอดคล้องและสนับสนุนการพัฒนาประเทศส่วนรวม พร้อม ๆ กับการธำรงไว้

ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ วัฒนธรรม และค่านิยมอันดี และยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของคน
ในชนบทและใน เมืองให้ได้ตาม เกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน

จากเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาได้มีการกำหนดแผนงาน เพื่อ เป็นกรอบในการ
ปฏิบัติไว้ 3 กลุ่มใหญ่ รวมทั้งสิ้น 10 แผนงาน คือ

กลุ่มที่ 1 การปรับปรุงประสิทธิภาพการพัฒนา ประกอบด้วยแผนพัฒนา เศรษฐกิจและ
ส่วนรวม แผนพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม แผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนา
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แผนปรับปรุงการบริการและทบทวนบทบาทของรัฐในการพัฒนาประเทศ
และแผนพัฒนารัฐวิสาหกิจ

กลุ่มที่ 2 การปรับปรุงโครงสร้างการผลิตและบริการคุณภาพ บริการพื้นฐาน ประกอบด้วย
ด้วย แผนพัฒนาระบบการผลิต การตลาดและการสร้างงาน แผนพัฒนาระบบบริการพื้นฐาน

กลุ่มที่ 3 การกระจายความ เจริญและสร้างความเป็นธรรม ประกอบด้วย แผนพัฒนา
เมืองและพื้นที่เฉพาะ แผนพัฒนาชนบท (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2530: 4-5)

และในส่วนของแผนพัฒนา เมืองและพื้นที่ เฉพาะนี้ เอง จึงได้กำหนดโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณ
ชายฝั่งทะเลตะวันออกไว้ในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530-2534) ด้วย

เพื่อที่จะมองเห็นภาพการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัย
จะขอเสนอความเป็นมาของการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกไว้โดยสรุปก่อนดังต่อไปนี้
ความเป็นมาของการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก

การเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจของประเทศในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา แสดงให้เห็นถึง
ความ เลื่อมล้ำของฐานะทาง เศรษฐกิจระหว่างภาคและระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ มีมากขึ้น กิจกรรม
การผลิตส่วนใหญ่มารวมตัวกันอยู่ในภาคกลาง โดย เฉพาะบริเวณกรุงเทพมหานคร ส่วนภาคตะวันออก
เฉียงเหนือและภาค เหนือกลับมีบทบาทหรือสัดส่วนต่อการผลิตและรายได้ประชาชาติลดลง ขณะเดียวกัน
ลักษณะการ เติบโตของชุมชนระดับ เมืองขาดความสมดุลกันมากขึ้น กล่าวคือขนาดของประชากรและ
อิทธิพลของกรุงเทพมหานครได้ขยายตัวในอัตราที่เร็วกว่าเมืองอื่นในภาคต่าง ๆ มาก (สมาคม
นักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย 2530: 97)

สาเหตุที่เลือกชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นพื้นที่เป้าหมายในการพิจารณา เพราะภาคตะวันออกมีข้อได้เปรียบอยู่หลายประการ คืออยู่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก มีพื้นที่ติดต่อกับเชื่อมโยงกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นแหล่งที่มาของแรงงานและวัตถุดิบหลายอย่าง และติดกับอ่าวไทยอันเป็นช่องทางเข้าออกที่สำคัญของสินค้า นอกจากนี้ เป็นภาคตะวันออกที่มีปัจจัยพื้นฐานค่อนข้างสมบูรณ์คือมีโครงข่ายด้านคมนาคมและสื่อสาร เชื่อมโยงที่ดี มีท่าเรือน้ำลึกและเป็นประตูที่จะนำก๊าซธรรมชาติขึ้นบก สิ่งเหล่านี้จะจูงใจให้เอกชนเข้ามาลงทุนพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ หลายประเภท (สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย 2530: 99-100)

การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกได้เริ่มวางแผนและปฏิบัติการมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ปี 2524 ซึ่งนอกจากจะพัฒนาทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมแล้วในขณะเดียวกันจะจัดให้มีบริการด้านสังคมที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนการลงทุนของเอกชนในพื้นที่นี้โดยเฉพาะการพัฒนาฝีมือแรงงาน การให้การศึกษาสาธารณสุข และการควบคุมสภาวะสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก 2531: 1)

นโยบายการพัฒนาบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกนั้นได้กำหนดไว้ 3 ประการคือ (สมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย 2527: 136)

1. เพื่อกระจายความเจริญและกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกจากกรุงเทพมหานครสู่ภูมิภาคอย่างเป็นระบบ
2. เพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมของประเทศเข้าสู่โฉมหน้าอุตสาหกรรมสมัยใหม่ โดยในระยะแรกกำหนดจะใช้ทรัพยากรภายในประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งก๊าซธรรมชาติ แรงงาน และตลาดภายในประเทศเป็นหลัก
3. เพื่อเป็นศูนย์กลางที่จะสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเป็นการเปิดประตูใหม่สำหรับการพัฒนาประเทศ

สำหรับพื้นที่เป้าหมายที่เป็นจุดหลักในการพัฒนานั้นได้มีการกำหนดเป้าหมายไว้ 2 บริเวณคือ บริเวณอุตสาหกรรมหลักมาบตาพุด จังหวัดระยอง และบริเวณแหล่งอุตสาหกรรมเบาแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี (โครงการต่าง ๆ ที่ลงในพื้นที่นั้นจะได้กล่าวต่อไป) ส่วนจุดพื้นที่ที่คาดว่าจะเกิดประโยชน์จากการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ได้แก่

เมืองชลบุรี	จะเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคที่ทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นทั้งในเชิงธุรกิจ การค้าและการบริการงานภาครัฐบาล
แหลมฉบัง	จะเป็น เมืองท่าสมัยใหม่ของประเทศ
พัทยา	จะเป็น เมืองท่องเที่ยวควบคู่ไปกับศูนย์พาณิชย์และธุรกิจการค้า
มาบตาพุด	จะเป็น เมืองสมัยใหม่ของประเทศ
เมืองระยอง	จะเป็น ศูนย์บริการและฐานการศึกษาและวิจัยด้าน เทคโนโลยี (สมาคม เศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย 2527: 141)

1.1 แผนพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก

ตามที่ทราบกันแล้วว่าการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกได้เริ่มขึ้น แล้วตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ซึ่งที่ผ่านมามีส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินงานในขั้นตอนของการศึกษา จัดทำรายงานความเหมาะสมและการออกแบบรายละเอียดทางวิศวกรรมของโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อให้พร้อมที่จะเริ่มก่อสร้าง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2530: 71)

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ได้มีการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกในจุดต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2531: 5-26)

พื้นที่บริเวณมาบตาพุด จะพัฒนา เป็นแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรมหลักมีท่าเรือน้ำลึก อยู่ติดกับ เขตอุตสาหกรรมให้สามารถบริการขนถ่ายวัตถุดิบประเภทสินค้ากองได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมบริการโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นอื่น ๆ เพื่อสร้างโอกาสทางการลงทุนในลักษณะที่จะแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้ได้ ซึ่งประกอบด้วย

1. ท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด
2. นิคมอุตสาหกรรมและชุมชนมาบตาพุด
3. ทางรถไฟสายลัดหีบมาบตาพุด
4. ระบบสื่อสาร โทรคมนาคม ไฟฟ้า
5. การพัฒนา เคหะชุมชน
6. การพัฒนาการศึกษาและสังคม

พื้นที่บริเวณแหลมฉมัง จะพัฒนาเป็นท่าเรือพาณิชย์น้ำลึก เพื่อนำประเทศเข้าสู่ วงจรระบบขนส่งทางทะเล ของโลกและสอดคล้องกับ เทคโนโลยี การขนส่งสินค้าประเภทบรรจุภัณฑ์ (สินค้าคอนเทนเนอร์) พร้อม เขตนิคม เพื่อการส่งออก ศูนย์พาณิชย์กรรม และ เขตนิคมอุตสาหกรรม สำหรับอุตสาหกรรมที่ไม่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย

1. ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉมัง
2. นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉมัง
3. ท่อส่งน้ำหนองค้อ-แหลมฉมัง
4. ทางรถไฟสายศรีราชา-แหลมฉมัง
5. ระบบสื่อสาร โทรคมนาคม ไฟฟ้า
6. การพัฒนาเคหะชุมชน
7. การพัฒนาการศึกษาและสังคม

นอกจากนี้ ยังมีโครงการสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่เป้าหมายมาบตาพุดและแหลมฉมัง ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มี 2 โครงการคือ

1. ทางรถไฟสายฉะเชิงเทรา-สระบุรี
2. การควบคุมสภาวะแวดล้อม

ในปัจจุบันนอกจากโครงการสนับสนุนพื้นที่ดังกล่าวแล้วยังมีโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกอีก 2 โครงการคือ

1. โครงการพัฒนาสนามบินอู่ตะเภา
2. โครงการแหล่งน้ำสำหรับอุตสาหกรรมและชุมชนในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล

จากการพัฒนาพื้นที่บริเวณมาบตาพุดและพื้นที่บริเวณแหลมฉมังทำให้บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกมีโอกาสในการลงทุนอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งจะขอยกตัวอย่างอุตสาหกรรมที่สำคัญ ดังนี้คือ

บริเวณมาบตาพุด ได้แก่ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมต่อเรือ อุตสาหกรรมผลิตยา อุตสาหกรรมเคมี อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมส่งออกผลผลิตการเกษตร

บริเวณแหลมฉ้าง อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมการผลิตยางและ
อุตสาหกรรมแปรรูปยาง อุตสาหกรรมผลิตเฟอร์นิเจอร์ อุตสาหกรรมผลิตก๊าซอีทานอลจากกากน้ำตาล
อุตสาหกรรมผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก อุตสาหกรรมผลิตน้ำมันพาล์ม

2. สภาพเศรษฐกิจและผลกระทบจากการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก

ระบบ เศรษฐกิจ เป็น เรื่องที่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะและโครงสร้างอยู่ตลอดเวลา
ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ระบบเศรษฐกิจไทยมีลักษณะเด่นทอสรุปได้ 9 ประการ คือ
(รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ 2529: 1-2 ปี)

1. ระบบเศรษฐกิจไทย เป็นระบบ เศรษฐกิจแบบ เปิด
2. ระบบเศรษฐกิจไทยมีความแตกต่างอย่าง เด่นชัดทั้งด้าน เกษตรกรรมและ เศรษฐกิจ
อื่น หรือระหว่าง เมืองกับชนบท
3. ระบบเศรษฐกิจไทย เป็นสังคม เกษตรกรรม
4. ระบบเศรษฐกิจไทยมีลักษณะการพึ่งพิงการส่งออก
5. ระบบเศรษฐกิจไทยมีลักษณะการพึ่งพิงการนำเข้า
6. ระบบเศรษฐกิจไทยมีลักษณะการพึ่งพิงการ เงินระหว่างประเทศ
7. ระบบเศรษฐกิจไทย เป็นระบบ เศรษฐกิจแบบผสมทั้งภาครัฐและ เอกชน
8. ระบบเศรษฐกิจไทยมีลักษณะกระจายที่ไม่ทัดเทียมกัน
9. ระบบเศรษฐกิจไทยมีการผูกขาดธุรกิจที่สำคัญ

สภาพเศรษฐกิจไทยโดยทั่วไปขยายตัวขึ้น เรื่อย ๆ โดยเฉพาะภาค เกษตรกรรมและ
ภาคอุตสาหกรรม (ผ่องศรี วรนาสิน 2524: 148) สำหรับประเทศไทยที่มีการเกษตรกรรม เป็น
หลักของประเทศ ทั้งนี้เพราะสภาพและทรัพยากรต่าง ๆ เอื้ออำนวยโดยทั่วไปแล้วประเทศไทย
มีพื้นที่ที่มีคุณภาพดีอยู่มาก เกือบทั่วประเทศ ซึ่งทำให้ภาค เกษตรกรรม เป็นภาคที่มีความสำคัญที่สุด
ในเศรษฐกิจของไทยในด้านต่าง ๆ คือ การเป็นแหล่งงาน เป็นแหล่งผลิตอาหารและวัตถุดิบ
และเป็น สินค้าส่งออก(สุภชัย มณีสีโพบูลย์ 2517: 460) จากลักษณะ โครงสร้างทางเศรษฐกิจ
พบว่าประเทศกำลังพัฒนาจะมีระบบการผลิตสินค้า เกษตร เป็นระบบที่มีความสำคัญมากที่สุด รอง
ลงมา เป็นระบบการจักจำหน่ายการแปรรูป และปัจจัยการผลิตตามลำดับต่อเมื่อเศรษฐกิจของ

ประเทศกำลังพัฒนาได้มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นแล้ว จะทำให้ระบบการแปรรูปเพิ่มความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ (นงนุช โสรัตน์ 2529: 6) ประเทศไทยจัดอยู่ในประเทศกำลังพัฒนาประเทศหนึ่ง ที่มีผลผลิตทางการเกษตรกรรม เป็นสินค้าออกที่สำคัญของประเทศและพืช เศรษฐกิจสำคัญที่มีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปี ได้แก่ ข้าว ยางพารา ข้าวโพด มันสำปะหลัง และอ้อย (รังสรรค์ ณะพรพันธุ์ และ นิพนธ์ ทิวหงศ์กร 2531: 970)

สภาพเศรษฐกิจ

ภาคตะวันออกนับได้ว่าเป็นภาคที่มีส่วนสนับสนุน เศรษฐกิจของประเทศทางด้านผลผลิตที่สำคัญทางการเกษตร เพราะมีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรมาก ได้แก่ การทำนา มันสำปะหลัง ไร่อ้อย พืชยืนต้นทั้งผลไม้และยางพารา (ผ่องศรี วนาสิน 2524: 154)

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ดังนั้นรายได้ของประชาชนจึงขึ้นอยู่กับพืชผลทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย และผลไม้ จังหวัดที่ทำนามากที่สุด คือ ฉะเชิงเทรา มีพื้นที่ปลูกข้าวร้อยละ 63 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด และเป็นจังหวัดที่มีการใช้เทคนิคก้าวหน้าทางการเกษตรมีการใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคนและสัตว์ นอกจากนั้นยังได้นำเอาพันธุ์ข้าวชนิดใหม่ และวิธีการทำนาแบบใหม่ ๆ มาใช้กว่า 10 ปีมาแล้ว (สุวิชัย หวันแก้ว แลลลิต มันทาภรณ์ 2528: 1-2) ไม้ผลปลูกมากที่จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด มันสำปะหลังและอ้อยปลูกมากที่จังหวัดชลบุรี และระยอง การทำการประมงน้ำเค็มมีอยู่ทั่วไปแถบชายทะเล และนอกจากการเพาะปลูกแล้วในจังหวัด ฉะเชิงเทรายังมีการเลี้ยงไก่และสุกรมาก เป็นอันดับหนึ่งของภูมิภาคนี้ ในจังหวัดชลบุรีมีการเลี้ยงเป็ดมาก เนื่องจากมีอาหารทะเลอุดมสมบูรณ์

รายได้จากการอุตสาหกรรมของภูมิภาคนี้ได้มาก เกือบ เท่าผลผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ได้แก่ โรงสีข้าว โรงมัน เส้นและมันอัดเม็ด โรงงานแป้งมัน โรงงานปูน เส้น โรงงานน้ำตาล โรงงานน้ำปลา โรงเลื่อยและแปรรูปไม้ โรงงานยาง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีโรงงานเจียรนัยพลอย ซึ่งถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่นของประเทศไทย

ในด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกัน จังหวัดชลบุรีจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่สำคัญของภูมิภาคนี้ สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นชายทะเล ซึ่งมีชายหาดที่สวยงามและ เกาะต่าง ๆ ที่เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจหลายแห่ง (สัจด์ อุหรานันท์ 2526: 17-18)

จากรายงานการวิจัย เรื่องสถานภาพทางการศึกษาของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นนักเรียนนักศึกษามากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้ที่ประกอบอาชีพ ทำไร่ ชาวนา อาชีพรับจ้าง-ลูกจ้าง อาชีพค้าขาย อาชีพรับราชการ และอาชีพลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ ตามลำดับ (อนันต์ อัดชู 2526: บทคัดย่อ)

ผลกระทบจากการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการศึกษาและวิจัยของหลาย ๆ ท่าน และได้มีการเสนอผลกระทบที่จะมีต่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลายประการ เช่น โกรรยุทธ ธีรศยาคินันท์ และสุวิวัฒนา ธาดานิติ (2527: 7-8) ได้เสนอผลกระทบที่จะมีต่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 ประการคือ

1. ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ
2. ผลกระทบต่อระบบนิเวศน์วิทยา
3. ผลกระทบด้านประชากร
4. ผลกระทบต่อคุณค่าการใช้ประโยชน์ของประชากร
5. ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต

สำหรับผู้วิจัยจะได้นำ เสนอผลกระทบที่มีต่อการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ด้านด้วยกันคือ

1. ด้านสังคม
2. ด้านวัฒนธรรม
3. ด้านเศรษฐกิจ
4. ด้านการศึกษา

ด้านสังคม จากการที่มีโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกจะทำให้สภาพสังคมโดยทั่ว ๆ ไปเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมเดิม โดยจะแยกกล่าวเป็น 5 ด้านคือ การเมืองการปกครอง ที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภค การสื่อสารคมนาคม และสาธารณสุข

1. การเมืองการปกครอง เอกชนทั้งไทยและต่างประเทศจะมีบทบาทมากขึ้น บทบาทของรัฐในการตัดสินใจลดลง ลักษณะการปกครองท้องถิ่น ในรูปแบบเมืองพัทยาจะเป็นที่ต้องการ มีแนวโน้มที่ท้องถิ่นต้องการจะปกครองตนเอง ความต้องการผู้นำที่มีฐานะดีจะลดน้อยลง อาจต้องการเงื่อนไขคุณสมบัติอื่นของผู้นำ เช่น มีทักษะประกอบอาชีพอย่างสูงมากขึ้น โดยเฉพาะมีความสามารถที่จะนำชุมชนไปสู่การปกครองตนเองได้ การเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาโครงการในพื้นที่ จะทำให้เกิดการละเมิดกฎหมาย และการกระทำผิดมากขึ้น จะต้องมีการทบทวนโทษในรูปแบบบัญญัติไว้รองรับสภาพสังคมเมืองแบบใหม่ โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งในชุมชนเมืองและชนบท (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529 ค: 19)

2. ที่อยู่อาศัย ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกนี้จะเกิดชุมชนลักษณะนิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นอย่างแน่นอน 2 บริเวณคือ นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง และนิคมอุตสาหกรรมและชุมชนมาบตาพุด (คณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก 2531: 8, 13) ในการจัดทำแผนบริการด้านที่อยู่อาศัย จะต้องกำหนดความต้องการปริมาณและคุณภาพของที่พักอาศัย โดยแบ่งตามระดับรายได้ของบุคคลและแผนงานก็ต้องมีความยืดหยุ่นให้สอดคล้องกับสถานการณ์การพัฒนา (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529 ค: 23)

3. สาธารณูปโภค เมื่อสภาพของชุมชนและที่อยู่อาศัยเปลี่ยนแปลงไประบบสาธารณูปโภคจะต้องปรับปรุงให้สนองตอบความต้องการที่จะเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โครงการที่เน้นเด่นชัดในด้านไฟฟ้าได้แก่ โครงการระบบไฟฟ้าแหลมฉบัง และโครงการไฟฟ้ามาบตาพุด (คณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก 2531: 10, 18)

4. การสื่อสารและคมนาคม ความต้องการในด้านนี้จะต้องเพิ่มมากขึ้นทั้งระบบภายในที่จะต้องมีการขนส่งและติดต่อสื่อสารภายในภาคและประเทศ เส้นทางในการขนส่งจะต้องมีความสะดวกและคล่องตัวเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลักษณะที่เหมาะสมกับการอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม

ในขณะที่เดียวกันการสื่อสารกับต่างประเทศก็จะมีควมสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริการด้านโทรศัพท์ระหว่างประเทศ เทเล็กซ์ในและต่างประเทศ วิทยุบริการ ต้องมีการขยายบริการโทรศัพท์ ปรับปรุงวงจรทางไกลและ เคเบิลโทรศัพท์ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529 ค: 22)

5. สาธารณสุข ต้องมีการจัดเพิ่มบริการสาธารณสุขในท้องถิ่นที่ประชากรเพิ่มขึ้นแต่อยู่ห่างไกลโรงพยาบาล ต้องจัดสาธารณสุขชุมชน เพื่อป้องกันปัญหาโรคติดต่อจากผู้ที่อพยพมาจากถิ่นอื่น นอกจากนี้ควรมีแผนอาชีพอนามัย คือการดูแลสุขภาพอนามัยของประชากร โดยเฉพาะแรงงานในอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบภายนอกค่อนข้างมาก โดยเฉพาะควรมีระบบป้องกันโรคและอุบัติเหตุให้สอดคล้องกับอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้น (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ค 2529: 24)

ด้านวัฒนธรรม

สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกจะทำให้วัฒนธรรมและแนวทางในการดำเนินชีวิตของประชาชนในแถบนี้ เปลี่ยนแปลงไปด้วยในด้านวัฒนธรรมนี้พอจะกล่าวได้ 3 ด้านคือ

1. ลักษณะครอบครัวและเครือญาติ ตามลักษณะของชุมชนที่เปลี่ยนจากชุมชนชนบทไปสู่ชุมชนเมืองมากขึ้นนั้น จากเดิมที่ครอบครัวมีขนาดใหญ่ในลักษณะครอบครัวขยายที่มีจำนวนสมาชิกอยู่เป็นจำนวนมาก อาจจะกลายมาเป็นครอบครัวขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้นในลักษณะครอบครัวเดี่ยวที่มีพ่อ - แม่ - ลูก ส่วนลักษณะภายในครอบครัวซึ่งชายฝั่งทะเลตะวันออก มีทั้งครอบครัวไทยและครอบครัวจีน ที่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น ผู้หญิงไม่มีสิทธิ์ควบคุมการใช้จ่ายเงินในครอบครัว อย่างไรก็ตามก็ตีบุตรสาวในครอบครัวจีนโดยเฉพาะในครอบครัวชั้นกลาง และชั้นสูง เริ่มมีโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้นและเริ่มดำเนินธุรกิจของตนเองบ้างแล้ว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529 ข: 97)

2. ศาสนาและค่านิยม แนวโน้มของสภาพความเชื่อของคนในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกจะเป็น เช่นชุมชนเมือง คือจะห่างเหินจากศาสนาจะนับถือศาสนาอย่างฉาบฉวย ไม่ยึดมั่นกับเรื่องศาสนา เพราะความเชื่อทางศาสนาในชุมชนเมืองจะมีความหลากหลายมากขึ้น อันเป็นผล

จากการที่มีประชากรจากหลายวัฒนธรรมมารวมกัน กลุ่มความเชื่อใหญ่ ๆ เช่น โยเร ตลอดจนกลุ่มฟื้นฟูศาสนาจะเกิดขึ้น ในส่วนของประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ จะนับถืออย่างฉาบฉวยเพราะไม่มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมและชาดพระสงฆ์ที่มีความสามารถจะถ่ายทอดหลักธรรมได้ จึงติดอยู่กับพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529 ข: 123) สภาพชุมชนเมืองจะทำให้ผู้คนบางส่วนต้องการปลีกตัวไปสู่ความสงบ จึงควรเสริมบทบาทของวัดให้เป็นที่พักทางจิตใจได้

3. การดำเนินชีวิต ค่านิยมในลักษณะชุมชนเมืองจะมีมากขึ้น คือการอยู่ตามลำพังไม่สูงส่งกับญาติพี่น้อง หรือ เพื่อนบ้านมากเท่าแต่ก่อน อาจไม่รู้จักรักคุ้นกับเพื่อนบ้านเพราะต่างก็ย้ายเข้ามาใหม่ การรับรู้ข่าวสารจะเป็นการรับรู้ผ่านสื่อมวลชนที่มีอยู่มากกว่าการรับรู้โดยตรงจากสื่อบุคคล การใช้ระบบอุปถัมภ์เพื่อการแสวงหาผลประโยชน์จะเกิดขึ้น เช่น การติดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อกระทำการที่ผิดกฎหมาย หรือไม่กระทำการที่กฎหมายระบุไว้ มีความพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษี ผู้ประกอบการจะพยายามใช้ประโยชน์จากแรงงานของผู้รับจ้างให้มากที่สุด เพื่อกำไร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529 ข: 124) และ เนื่องจากบทบาทของสื่อมวลชนจะสำคัญมากขึ้น จึงควรมีการวางแผนเพื่อใช้สื่อมวลชนในการให้การศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน สื่อมวลชนควรจะมีบทบาทในการเผยแพร่ความคืบหน้าของโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเล และวันออกในการถ่ายทอดและปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์สำหรับพื้นที่นี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529 ค: 29)

ด้าน เศรษฐกิจ

นับว่าเป็นผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล และวันออก เพราะระบบ เศรษฐกิจ เป็นตัวสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ในภาคนี้ ผลกระทบใหญ่ ๆ ที่เกิดจากการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล และวันออกไปสู่เศรษฐกิจโดยส่วนรวมของประเทศ หอสรุปได้ 4 ด้านคือ

1. โครงสร้าง เศรษฐกิจ แผนพัฒนาชายฝั่งทะเล และวันออกมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยผลักดันให้ประเทศไทยก้าวไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Countries หรือ NICS) ซึ่งจะทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจโดยส่วนรวมค่อย ๆ เปลี่ยนจากประเทศที่เคยพึ่งการเกษตรกรรมเป็นหลักมาเน้นทางด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529 ก: 29)

2. ภาวะหนี้ต่างประเทศและเงินตราต่างประเทศ โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลและวันออกนั้น เป็นโครงการขนาดใหญ่ที่ใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก..โครงการดังกล่าวจะมีการลงทุนใช้จ่ายทั้งภาครัฐบาลและเอกชนจำนวน 112,000 ล้านบาท ซึ่งเป็นการลงทุนในประเทศของการสร้างโครงสร้างพื้นฐานและอุตสาหกรรม... ในจำนวนนี้ประมาณ 36,150 ล้านบาท หรือร้อยละ 32.3 เป็นการกู้ยืมในประเทศ และอีก 60,250 ล้านบาท หรือร้อยละ 53.8 เป็นการกู้ยืมจากต่างประเทศที่เหลืออีก 15,600 เป็นการลงทุนโดยภาคเอกชนจากในประเทศและต่างประเทศ ภาครัฐบาลจะลงทุนทั้งสิ้น เป็นเงิน 55,000 ล้านบาท ซึ่งในจำนวนนี้ประมาณ 36,000 ล้านบาท เป็นการลงทุนในการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนอีก 19,000 ล้านบาท เป็นการร่วมลงทุนกับภาคเอกชนในอุตสาหกรรมหลัก ส่วนเอกชนจะลงทุนทั้งสิ้นประมาณ 57,000 ล้านบาท ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เป็นที่น่าสังเกตว่าส่วนใหญ่ (ประมาณเกือบร้อยละ 70) ของการกู้ยืมโดยภาคเอกชนเป็นการกู้ยืมจากต่างประเทศ... เมื่อโครงการจะต้องอาศัยเงินกู้จากต่างประเทศถึงประมาณ 60,000 ล้านบาท และส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 90 จะต้องกู้มาใช้ในระยะ 10 ปีแรกของโครงการ ทำให้การก่อหนี้ต่างประเทศทั้งของภาครัฐบาลและเอกชนจะต้องสูงขึ้นมา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529 ก: 33,38)

3. การกระจายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจากกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงไปยังภูมิภาค รัฐบาลได้พิจารณาเห็นว่าบริเวณชายฝั่งทะเลและวันออก เป็นบริเวณที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมหลักทั้งนี้ เพราะชายฝั่งทะเลและวันออกมีข้อได้เปรียบต่าง ๆ ดังนี้ คือ ประการแรก เป็นบริเวณที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นแหล่งที่ให้บริการและความสะดวกสบายในด้านต่าง ๆ ประการที่สอง เป็นบริเวณที่มีชายฝั่งน้ำลึก เหมาะแก่การสร้างท่าเรือพาณิชย์ให้เรือพาณิชย์เข้าเทียบท่าเพื่อขนถ่ายสินค้า ประการที่สาม เป็นบริเวณที่เหมาะสมที่จะเป็นทางผ่านของสินค้าและวัตถุดิบของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเกลือหินและแร่โปแตสเซียม และประการสุดท้าย จากการที่รัฐบาลได้ดำเนินการนำเอาแก๊สธรรมชาติจากอ่าวไทยมาขึ้นฝั่งในบริเวณภาคตะวันออกของประเทศไทยจึงเป็นแหล่งสำคัญของวัตถุดิบและพลังงานที่สำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรม (สังัด อุทรานันท์ 2526: 21)

4. การกระจายรายได้ โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกส่วนหนึ่ง มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยรองรับแรงงานในภาคเกษตร เพื่อแก้ปัญหาการว่างงานในภาคเกษตร เพราะ

ประเทศไม่สามารถขยายที่ดินทำการเพาะปลูก เพื่อรองรับการจ้างงาน และประชากรที่มีแนวโน้มสูงขึ้นในอนาคต จึงเป็นโครงการที่เหมือนจะสร้างงานภาคอุตสาหกรรมและบริการให้มากขึ้น รวมทั้งสร้างโอกาสของการจ้างงานที่เป็นผลจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น คาดว่าเมื่อมีโครงการเกิดขึ้นจะดึงคนจากภาคเกษตรในชนบทให้เข้ามาทำงานทำในบริเวณนี้มากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529 ก: 42)

ด้านการศึกษา

ในฐานะที่การศึกษาจะเป็นผู้สร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เทียบเท่ากับลักษณะที่จะเปลี่ยนไปของชายฝั่งทะเลและวันออก คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ศึกษาและเสนอแนวทางการจัดรูปแบบการศึกษาไว้ 4 ประเด็น หอสรุปได้คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529 ค: 32-33)

1. การจัดการศึกษาในบริเวณพื้นที่ 3 จังหวัด เทียบเท่ากับประชากรที่อยู่ในวัยเรียนหรือไม่ ในกรณีที่ประชากรบริเวณนี้เพิ่มมากขึ้นจากการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลและวันออกจำนวนบุคลากรและทรัพยากร เทียบพอหรือไม่ และมาตรฐานและคุณภาพของการศึกษาควรจะปรับปรุงอย่างไร
2. ในด้านแรงงานที่ภาคอุตสาหกรรม มีบทบาทมากขึ้นในขณะที่ภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลง การเสริมความรู้ให้กับแรงงานลักษณะกึ่งฝีมือ การเสริมวิชาชีพหรือความรู้เฉพาะอย่าง น่าจะเป็นสิ่งที่ควรจะทำ
3. เมื่อการพัฒนาเกิดขึ้นในพื้นที่ประชาชนจะต้องเผชิญกับสภาพ เศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป รูปแบบการศึกษาในปัจจุบันเหมาะสมหรือไม่ในการเตรียมคน และจะมีวิธีใดที่จะสามารถจัดรูปแบบการศึกษาหรือการฝึกอาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้โอกาสเขาในการที่จะได้รับผลของการพัฒนาเท่าเทียมกับคนที่อพยพไปจากต่างถิ่น
4. การขยายตัวของอุตสาหกรรมส่งออกที่อาศัยสินค้าเกษตรเป็นฐาน ดังนั้นการเจริญเติบโตของภาคเกษตรก็ยังคงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญอันหนึ่งที่จะทำให้โครงการพัฒนาสำเร็จลุล่วงไปได้ การเสริมความรู้และอาชีพทางด้านเกษตรกรรม โดยเฉพาะในพืชเศรษฐกิจที่จำเป็นต้องใช้วัตถุดิบในอุตสาหกรรมส่งออกบางประเภท จึงเป็นสิ่งจำเป็น สถาบันที่รับผิดชอบในด้านนี้คงจะต้องวางรูปแบบของการส่งเสริมความรู้และเทคนิคการเกษตรอย่างจริงจัง ในด้านของการจัดการศึกษา

โรงเรียน จากการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกได้มีการตื่นตัวที่จะให้การศึกษาอบรมแก่ประชาชน เพื่อให้ออกไปประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ในพื้นที่ในอนาคตมากยิ่งขึ้น แนวโน้มสำคัญของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในอนาคตในทัศนะของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานในพื้นที่ส่วนใหญ่ จึงเป็นการขยายปริมาณงานโดยใช้กิจกรรมที่มีอยู่เดิมมากกว่าการริเริ่มงานใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายปริมาณภาคีข้างฝีมือทางด้านอุตสาหกรรมและอาชีพบริการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529 ง. 40)

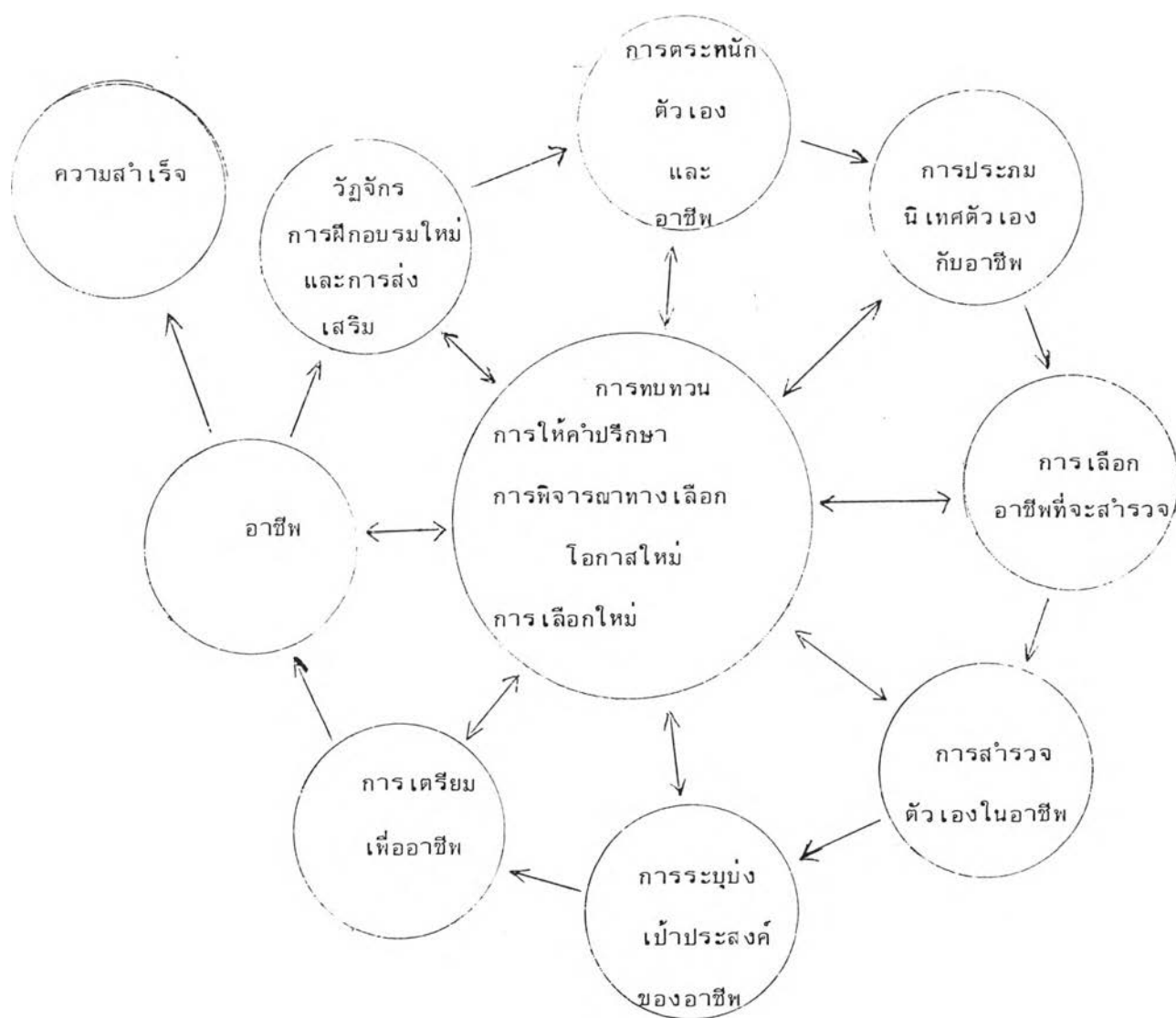
จากผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าในด้านเศรษฐกิจและด้านการศึกษา น่าจะมีผลทำให้ลักษณะอาชีพ หรือการประกอบอาชีพของประชาชนในบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก มีการเปลี่ยนแปลงไปตามผลกระทบในด้านต่าง ๆ นั้นด้วย

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกและพัฒนาอาชีพ

ก่อนที่จะนำทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกและพัฒนาอาชีพมากล่าวถึงในตอนนี้ ผู้วิจัยขอ นำแผนภูมิเกี่ยวกับการเลือกและพัฒนาอาชีพแสดงไว้ในตอนนี้ เพื่อจะได้เห็นถึงความสำคัญของอาชีพ ว่ามีความสำคัญกับกระบวนการตลอดเวลาหรือตลอดชีวิต

แผนภูมิแสดงมโนทัศน์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Sidney P. Marland Jr. 1974

: อ้างถึงใน พล แสงสว่าง 2528: 4)

วัชร ทรัพย์มี (2523: 14-16) ได้กล่าวถึงลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพไว้ สรุปได้ดังนี้

1. ความถนัดและสติปัญญา
2. ความสนใจ
3. ค่านิยม (ของบุคคล)
4. บุคคลแวดล้อม
5. สัมฤทธิ์ผลในการเรียน
6. ครอบครัว
7. บุคลิกภาคและการปรับตัว
8. ถิ่นที่อยู่และค่านิยมในชุมชน

นอกจากองค์ประกอบต่าง ๆ ข้างต้นแล้วความต้องการก็ยังเป็นส่วนสำคัญของการเลือกอาชีพของบุคคลด้วยเช่นกัน ฮอปพอค ได้อธิบายทฤษฎีของเขาไว้ในหนังสือชื่อ Occupational Information ว่าคนเราจะเลือกงานอาชีพที่เห็นว่าจะตรงกับความต้องการของคนเท่านั้น ฉะนั้นจึงเป็นที่เข้าใจว่าคนแต่ละคนนั้นอาจเลือกงานอาชีพต่าง ๆ กัน ทั้งนี้เป็นความต้องการของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกันนั่นเอง ใครจะเลือกงานอาชีพใดก็ควรพิจารณาความต้องการของงานเป็นหลัก คนที่ต้องการเกียรติยศและความมีหน้ามีตาในสังคมก็จะเลือกงานอาชีพที่มีลักษณะเด่นดังในสังคม มีรายได้ค่อนข้างสูง คนที่ต้องการความปลอดภัยสูงจะไม่เลือกอาชีพที่เสี่ยงต่อภัยอันตรายแม้รายได้จะสูงก็ไม่ปรารถนาจะทำ ผู้ที่ต้องการความรักและห่วงใยจากครอบครัว ญาติมิตรก็ไม่เลือกงานอาชีพที่ต้องย้ายไปย้ายมาบ่อย ๆ ซึ่ง ฮอปพอค ย้ำว่า ปฏิกริยาหรือพฤติกรรมที่คนเราแสดงออกโดยอิทธิพลของความต้องการของร่างกายและจิตใจนั้นมีความหมายในการเลือกอาชีพด้วย (Hoppock 1976 : อ้างถึงใน อีรวุฒิ ประทุมพนรัตน์ 2526: 181-182)

นอกจากนี้ นวลศิริ เปาโรหิต ยังได้กล่าวถึงความต้องการที่มีส่วนสัมพันธ์อย่างมากกับการเลือกอาชีพตามทฤษฎีความต้องการของฮอปพอค (R. Hoppock : อ้างถึงใน นวลศิริ เปาโรหิต 2528: 48-52) ไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. คนเราเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการ
2. อาชีพที่เราเลือกมักจะเป็นอาชีพที่จะสามารถตอบสนองความต้องการที่สูงสุดของเราได้

3. ความต้องการที่จะเลือกอาชีพอาจชัดเจนแน่นอนในบางคน แต่บางคนอาจคลุมเครือ แต่ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตามมันจะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของเราทั้งสิ้น
4. พัฒนาการขายอาชีพ เริ่มจากจุดที่บุคคลเริ่มตระหนักว่ามีอาชีพบางชนิดที่จะทำให้เขาได้รับความพึงพอใจและสามารถสนองความต้องการของเขาได้
5. สิ่งที่จะเป็น เครื่องแสดงว่าเรามีการพัฒนาทางการเลือกอาชีพมากขึ้นหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับว่าเราเข้าใจว่าการเลือกอาชีพของเราได้สนองตอบความต้องการของตนเองเพียงใด
6. การเข้าใจตนเองจะทำให้เรารู้ถึงสิ่งที่เราต้องการและรู้ว่าเรามีอะไรจะไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่เราต้องการนั้น
7. ความรู้เกี่ยวกับอาชีพมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพของเรา เพราะจะรู้ว่าอาชีพนั้น ๆ สนองตอบความต้องการของเราหรือไม่
8. ความพึงพอใจในงานอาชีพเกิดจากการได้ประกอบอาชีพตรงกับความต้องการของเรา
9. ความพึงพอใจในการทำงานมิได้หมายความว่าสิ่งที่คุณจะได้รับปัจจุบัน อาจจะ เป็นสิ่งที่คาดหวังในอนาคตคือ เป็นบันไดไปสู่ตำแหน่งหรืองานใหม่ที่ดีกว่า
10. คนเราเมื่อเลือกอาชีพแล้วอาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอถ้าเขารู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงจะทำให้เขาได้รับการตอบสนองที่ดีกว่างานเก่า

อาร์ เอช เซฟเฟอร์ (R.H. Schaffer :อ้างถึงใน วัชร ทรัพย์มี 2523: 22-23)

กล่าวว่า " การที่บุคคลจะประสบผลสำเร็จและมีความสุขในการประกอบอาชีพมากน้อยเพียงใด คือ การที่อาชีพนั้นสนองความต้องการของเขาได้ขนาดใด" ซึ่งเซฟเฟอร์ได้ศึกษารวบรวมจากบุคคลที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ สามารถสรุปความต้องการได้ดังนี้

1. ความต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่นซึ่งจะก่อให้เกิดความภูมิใจในตนเอง
2. ความต้องการความรักและสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ได้รับความรักและความอบอุ่นจากบุคคลอื่น
3. ความต้องการประสบความสำเร็จในสิ่งที่ทำ
4. ความต้องการควบคุมผู้อื่น มีอำนาจเหนือผู้อื่น
5. ความต้องการช่วยเหลือผู้อื่น
6. ความต้องการแสดงตนเอง

7. ความต้องการสถานะทางเศรษฐกิจสังคม
8. ความต้องการปฏิบัติตามค่านิยมที่ตนยึดถือ
9. ความต้องการทำตามผู้อื่น ไม่ต้องมีความรับผิดชอบมาก
10. ความต้องการแสดงความคิดริเริ่มในการดำเนินกิจการต่าง ๆ
11. ความต้องการความมั่นคงทางเศรษฐกิจ คือต้องการรายได้ที่สม่ำเสมอ
12. ความต้องการเป็นตัวของตัวเอง ทำงานอิสระ

ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่า การเลือกและพัฒนาอาชีพนั้น เป็นขบวนการตลอดชีวิตของบุคคล ซูเปอร์ (Super : อ้างถึงใน วรารัตน์ รังคปรานี มปป. 85-87) ได้เสนอชั้นของการพัฒนาอาชีพไว้เป็นระยะต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. ระยะการเจริญเติบโต นับตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 14 ปี ซึ่งจะมีลักษณะในแต่ละช่วง ดังนี้

แรกเกิด ถึง 3 ปี	เด็กยังไม่มีความสนใจเกี่ยวกับอาชีพใด ๆ เลย มีแต่การพัฒนาการทางร่างกายเท่านั้น
4 ปี ถึง 10 ปี	เด็กเริ่มมีจินตนาการหรือคิดเกี่ยวกับอาชีพจะเลือกอาชีพตามความคิดฝันของตน
11 ปี ถึง 12 ปี	ขั้นนี้ เด็กสนใจเกี่ยวกับอาชีพมากขึ้นแต่มีพื้นฐานจากความชอบและไม่ชอบ
13 ปี ถึง 14 ปี	เด็กใช้ความสามารถของตน เป็นพื้นฐานของความคิดเกี่ยวกับอาชีพ

2. ระยะการสำรวจ เริ่มตั้งแต่อายุ 15 ปี ถึง 24 ปี เป็นขั้นสำรวจเกี่ยวกับงานโดยทั่ว ๆ ไป และแสวงหาเพื่อให้ได้ข้อมูลและประสบการณ์จากงาน มีรายละเอียดในแต่ละช่วงอายุดังนี้คือ

15 ปีถึง 17 ปี	เป็นระยะทดลองงานยังไม่มี ความมั่นใจและยังไม่ตกลงใจแน่นอน การตัดสินใจชั่วคราวนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการ ความสนใจ ค่านิยม ความสามารถและโอกาส
18 ปี ถึง 21 ปี	เริ่มใช้ข้อเท็จจริง เป็นพื้นฐานสำหรับความคิดและการกระทำเกี่ยวกับอาชีพมากขึ้น
22 ปี ถึง 24 ปี	เป็นการทำงานครั้งแรก บุคคลจะหันเข้าสู่งานอาชีพ

3. ระยะตั้งตัว เริ่มตั้งแต่อายุ 25 ปี ถึง 44 ปี เป็นระยะแสวงหาอาชีพที่มั่นคง ซึ่งมีอยู่ 2 ช่วง คือ

25 ปี ถึง 30 ปี ขณะนี้บุคคลจะหาความพอใจจากงานอาชีพนั้น ๆ ถ้าพบว่ายังไม่ถูกใจก็จะเปลี่ยนอาชีพใหม่

31 ปี ถึง 44 ปี หลังจากที่ได้งานถูกใจแล้ว จะปักหลักในการทำงาน พยายามสร้างความมั่นคงในหน้าที่ตำแหน่งงานและแสวงหาโอกาสก้าวหน้า

4. ระยะการดำรงรักษาไว้ ช่วงอายุตั้งแต่ 45 - 65 ปี บุคคลจะยึดมั่นในอาชีพเดิมและวิธีการทำงานของตน มักไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงหรือคิดสร้างแบบใหม่

5. ระยะการเสื่อมลง อายุ 65 ปี จนกระทั่งตาย ซึ่งเป็นระยะสุดท้ายของการทำงาน บุคคลจะเริ่มเสื่อมถอยในงานอาชีพ

ในเรื่องการแบ่งช่วงอายุนี้ อาจจะมีการแบ่งช่วงที่ไม่ตรงกัน นักจิตวิทยาบางท่านระยะสร้างความมั่นคงจะอยู่ในช่วงอายุ 45 ปี ถึง 60 ปี และ 60 ปีขึ้นไปจะนับเป็นระยะเสื่อมถอย (นวลศิริ เปาโรหิต 2528: 71)

กินซ์เบิทซ์ (Ginzberg 1960 :อ้างถึงใน วัชรวิ ทรัพย์มี 2523: 25-26) แบ่งการเลือกอาชีพออกเป็น 3 ระยะคือ

1. ระยะความเพ้อฝัน ระยะนี้เป็นระยะที่เด็กมีอายุประมาณ 6 ถึง 10 ปี เด็กคิดฝันเองว่าโตขึ้นจะประกอบอาชีพใด โดยได้รับอิทธิพลจากภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือที่อ่าน เป็นต้นว่า คิดเพ้อฝันจะเป็นแพทย์ พยาบาล นายอำเภอ ตำรวจ ทหาร พนักงานดับเพลิง โดยยังไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นไปได้ และความสามารถของตน

2. ระยะพิจารณาเลือกอาชีพโดยยังไม่ได้ตกลงใจแน่นอน ระยะนี้เป็นระยะที่เด็กมีอายุประมาณ 11 ปี ถึง 15 ปี เด็กจะพิจารณาเลือกอาชีพจากลักษณะของตนเอง บางทีจากลักษณะของอาชีพ เช่น บางทีพิจารณาจากความสามารถ ค่านิยม ความถนัด ความสนใจของตน โดยไม่ได้พิจารณาองค์ประกอบ หรือสภาพการณ์อื่น ๆ ให้ทั่วถึง เช่น มีความถนัดวาดภาพจึงคิดจะเลือกอาชีพจิตรกร โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงานเกี่ยวกับอาชีพนี้ หรือมีค่านิยมว่าจะช่วยเหลือผู้อื่น ฉะนั้นจึงคิดอยากเป็นพยาบาล โดยไม่ได้พิจารณาสุขภาพของตนเอง

หรืออาจพิจารณาแต่เฉพาะคุณสมบัติของอาชีพ เช่น อยากรับเป็นแพทย์เพราะเป็นอาชีพที่มีเกียรติ รายได้ดี แต่ไม่ได้พิจารณาความสามารถ ความถนัดของตน

3. ระยะเวลาพิจารณาตามสภาพความเป็นจริง ระยะเวลานี้เป็นระยะที่บุคคลมีอายุประมาณ 17 - 20 ปี เป็นระยะที่บุคคลจะมีการพิจารณาตนเองและอาชีพประกอบกัน เพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพและจะพิจารณาตามสภาพความเป็นจริงไม่ใช้การเห่อฝัน ส่วนทริเดแมน (Triedeman : อ้างถึงในวรารัตน์ รังคปราณี มปป : 93) ได้แบ่งขบวนการเลือกและพัฒนาอาชีพไว้เป็น 2 ระยะ ใหญ่ ๆ คือ ระยะการคาดการณ์ล่วงหน้าและระยะการส่งเสริมความมั่นคงและการปรับตัว แต่อย่างไรก็ตามบุคคลอาจจะไม่พอใจกับการเลือกอาชีพของเขา เขาอาจจะเริ่มต้นขบวนการทำงานทั้งหมดใหม่อีกได้ ถึงแม้ว่าได้ตัดสินใจครั้งที่สองแล้วก็ตามและข้อมูลที่เกี่ยวข้องตั้งแต่การตัดสินใจครั้งแรกยังคงมีประโยชน์สำหรับ เขา

4. ความต้องการการศึกษาออกโรงเรียนด้านอาชีพ

การพัฒนาประเทศ เศรษฐกิจ และสังคม และการศึกษานั้น เป็น เรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน อย่างเห็นได้ชัด เพราะในการพัฒนาประเทศนั้นจะต้องพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ให้เป็น ทรัพยากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพียงพอที่จะสามารถพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม อันจะนำมาซึ่ง การพัฒนาประเทศโดยส่วนรวมได้ และสิ่งที่จะช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ก็คือ การศึกษา ซึ่ง การใช้การศึกษาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นการศึกษาक्रमวงจรมัน เป้าหมายจะต้อง เริ่มจากตัวมนุษย์ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ดังนั้นการศึกษาจึงจำเป็นต้องตั้ง เป้าหมายอยู่ที่ความต้องการของ ชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งมีรากฐานมาจากความต้องการทรัพยากรกำลังคนระดับต่าง ๆ และความ ต้องการทาง เศรษฐกิจและสังคมของชุมชนนั้น ๆ โดยส่วนรวมและถ้าหากจะให้การศึกษารับผิดชอบต่อ ความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงแล้วจะต้องจัดการศึกษาให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและศักยภาพ ของชุมชนท้องถิ่น ดังนั้นจึงต้องปรับการจัดการศึกษาให้มีความหลากหลาย แต่จะต้องประสานสัมพันธ์ กันในฐานะ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาของชาติ (อภิชาติ ทัศนเสน 2531 : 566 - 567)

จากลักษณะการจัดการศึกษาดังกล่าว การคำนึงถึงความต้องการตลาดแรงงานจึงมีความ สำคัญสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย ซึ่งแบ่งภาคการผลิตที่สำคัญออกเป็น 3 ภาค คือ ภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ และความต้องการแรงงานในแต่ละภาค นั้นก็จะแตกต่างกันไปตามฤดูกาล ภาคการเกษตรนั้นจะมีความต้องการแรงงานค่อนข้างสูงในช่วง

ฤดูฝน โดยได้รับแรงงานจากภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการที่ถอนตัวมาช่วยการเกษตรในช่วงฤดูฝน ในทางตรงกันข้ามช่วงฤดูแล้ง แรงงานในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการจะมากกว่าช่วงฤดูฝน แสดงถึงการเคลื่อนย้ายแรงงานที่เกิดขึ้นระหว่างฤดูกาลผลิตในรอบปี อย่างไรก็ตาม ภาคเกษตรกรรมยังเป็นภาคที่สำคัญที่สุดที่สามารถดูดซับแรงงานตลอดปี ซึ่งอยู่ระหว่างร้อยละ 60 ถึงร้อยละ 70 ของความต้องการแรงงานทั้งหมดของประเทศ (ฉลองภพ สุสิงกร์กาญจน์ และยงยุทธ แฉล้มวงษ์ 2531 : 438-439)

สภาพการศึกษาในปัจจุบันพบว่า ยังมีได้ฝึกทักษะที่ถูกต้องแก่ประชาชน การที่จะเพิ่มผลผลิตทางเกษตรในอนาคตจำเป็นต้องใช้วิธีการที่ให้ผลผลิตสูง เกษตรกรจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพียงพอที่จะเปลี่ยนวิธีการเพาะปลูกได้ ที่ผ่านมามีหลักสูตรการศึกษามีได้ฝึกทักษะและให้ความรู้ภาคปฏิบัติทางด้านเกษตรตลอดจนความรู้อื่น ๆ เกี่ยวกับชีวิตในชนบท และเพื่อจะให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศในอนาคต รัฐจำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่เทคนิคระดับกลางทางการเกษตรซึ่งมีความสนใจและมีภูมิลำเนาอยู่ในชนบทและเคยได้รับการฝึกให้ปฏิบัติงานในไร่นามาแล้ว บุคลากรเหล่านี้เป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะปฏิบัติงานประจำหน่วยส่งเสริมเกษตรหรือหน่วยงานพัฒนาชนบท ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงได้พยายามที่จะปรับระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับความจำเป็นในการพัฒนาประเทศนั้น เป็นเวลาหลายปี ได้ลงทุนสร้างโรงเรียนเกษตรกรรมและโรงเรียนเทคนิค เพื่อฝึกพนักงานส่งเสริมการเกษตรและช่างเทคนิคระดับกลางให้มีจำนวนมากขึ้น แต่เมื่อพบว่า การศึกษาระดับอาชีวศึกษาถูกมองว่าเป็นการศึกษาชั้นรอง รัฐบาลจึงหาทางเลือกโดยตั้งโรงเรียนที่ให้การศึกษาแบบผสม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการฝึกภาคปฏิบัติบ้าง โดยได้ตั้งโรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่เพื่อให้การศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีวะในเขตชนบท (สำนักงานภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก 2521 : 163-165) และจากระบบการศึกษานอกโรงเรียนที่ดำเนินการให้บริการอย่างหลากหลาย นับตั้งแต่การศึกษาผู้ใหญ่ การให้ความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน การฝึกอบรมระยะสั้น ๆ เพื่อพัฒนาทักษะ เฉพาะและการให้ข้อมูลข่าวสารด้านอื่น ๆ แก่ประชาชนทั่วไป ทำให้ผู้รับบริการการศึกษานอกโรงเรียนทุกประเภทได้ทวีจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามการให้บริการการศึกษานอกโรงเรียนดังกล่าวนี้ยังต่ำกว่าความต้องการของประชากรโดยทั่วไปอยู่มาก ยิ่งไปกว่านั้นการที่จะให้สามารถจัดบริการได้ตรงและสอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริงของประชากรนั้นจำเป็นต้องมีการศึกษาวิเคราะห์อย่างถ่องแท้ก่อนการเตรียมการจัดให้บริการ โดยเฉพาะในการให้บริการแก่ประชากรชนบท ซึ่งกล่าวกันอย่างกว้างขวางว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงทักษะ

และ เทคโนโลยีทาง เกษตร เป็นอย่างมากและโดยด่วน (เทียนฉาย กิระนันท์ 2531: 517-518)

สำหรับบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก การศึกษานอกระบบ โรงเรียนน่าจะ เป็นกิจกรรม สำคัญในการจัดการศึกษาในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวจะไปถึง ผู้ใหญ่และ เยาวชนนอกระบบ โรงเรียนจำนวนมาก โดยการจัดนั้นต้อง เน้นการจัดบริการที่สอดคล้อง กับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นและยึดหลักความสามารถในการพึ่งตนเองและการมี ส่วนร่วมของท้องถิ่น ซึ่งอาจจะ เป็นการฝึกทักษะ เพื่อประกอบอาชีพใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการ ของพื้นที่ ความรู้ในการ เปลี่ยนจากอาชีพทางการ เกษตรมา เป็นการประกอบกรธุรกิจขนาดย่อม โดยให้เหมาะสมกับตลาดแรงงาน (ชูเกียรติ ลีสุวรรณ 2529: 65-66)

จากการศึกษาเรื่องลักษณะและความต้องการเกี่ยวกับระบบการศึกษา เพื่อส่งเสริม การพัฒนาภาคตะวันออกของประเทศ (วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ 2526: 24) พบว่า อาชีพที่มีความ สำคัญที่สุดต่อความสำเร็จในการพัฒนาภาคตะวันออกคือ เกษตรกรรม ซึ่งมากกว่าอาชีพอื่น ๆ โดย ลำดับ คือ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และงานบริการ ในด้านอาชีพเกษตรกรรม การศึกษาเพื่อ ส่งเสริมการพัฒนาเกษตรกรรมในภูมิภาคตะวันออกควร เน้นให้ประชาชนได้รู้จักการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมหลักสมบูรณ์ในตัวในระบบ ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ ให้สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรท้องถิ่นในด้านอาชีพอุตสาหกรรมการศึกษาเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรม ต้องคำนึงถึงตลาดแรงงานและแรงงานที่ตลาดต้องการ การสร้างและพัฒนาแรงงานอุตสาหกรรม เป็นการลงทุนค่อนข้างสูง และต้องอาศัย เครื่องมือ เทคนิควิธีการและเทคโนโลยีค่อนข้างมาก การ จัดการศึกษาจึงต้องทำให้สอดคล้องกับสภาพการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมหลักของท้องถิ่น ตลอดจน อุตสาหกรรมที่จะ เกิดขึ้นตามโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศ (อนันต์ อัดชู และคณะ 2526: 56-57) และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมไม่ควรมุ่ง เฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียนแต่ควร เน้นการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตลอดชีวิต โดย เฉพาะการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นควรมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสนองตอบต่อความต้องการ ของชุมชน และการพัฒนาที่จะ เกิดขึ้นนอกจากการพัฒนาการศึกษาเพื่ออาชีพ เกษตรกรรมและ อุตสาหกรรมแล้ว การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพพาณิชยกรรมและธุรกิจบริการก็น่าจะได้รับการส่งเสริม ด้วยทั้งนี้ เพราะพบว่า ปัจจุบันรายได้ส่วนใหญ่ของจังหวัดชลบุรี และระยอง นั้นจะมาจากภาคการค้า และการบริการการท่องเที่ยว (อมรา สวัสดิ์เสรี 2529: 14,16)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องแรกที่จะกล่าวถึง คือเรื่องความต้องการของกลุ่มคนต่างอาชีพเกี่ยวกับการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ของนางสาวอรทัย เพียรธรรม (2529: 147-148) โดยเฉพาะความต้องการทางการศึกษานอกระบบพบว่า ในด้านความต้องการส่วนตัว กลุ่มตัวอย่างประชากรมีความสนใจใฝ่ศึกษาในด้านงานอาชีพที่ตนกระทำอยู่ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงานตลอดจน เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว อาชีพที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมมากคือ เกษตรกรรม ทั้งนี้ เป็นเพราะประชากรในกลุ่มอาชีพนี้มีมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น และประชากรที่ประกอบอาชีพใดจะต้องการ เรียนรู้เพิ่มเติมในวิชาความรู้ที่เกี่ยวกับอาชีพนั้น นอกจากนั้นความรู้ทั่วไป โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษและกฎหมายยังเป็นที่น่าสนใจอย่างสูงอีกด้วย สำหรับช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาดังกล่าวให้จัดในช่วงเย็นถึงกลางคืน ซึ่งสิ้นสุดภารกิจจากงานประจำและสถานที่เรียนต้องการให้จัดในสถานศึกษา หรือแหล่งฝึกอบรมที่อยู่ในแหล่งชุมชน ซึ่งมีการคมนาคมสะดวก หรือตามสถานประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรม และต้องการให้มีการ เชิญวิทยากรผู้มีประสบการณ์ตรง เป็นผู้ให้ความรู้ด้วย ประการหนึ่งที่น่าสนใจคือ กลุ่มตัวอย่างประชากรไม่มีความสนใจในการศึกษา เฉพาะสายสามัญ การศึกษาแบบ เบ็ดเสร็จและการศึกษาต่อ เนื่องแต่ประการใด

จากการงานการวิจัย เกี่ยวกับความสนใจด้านการศึกษาของประชาชนในเขตชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ในด้านอาชีพนั้น พบว่าประชาชนส่วนใหญ่สนใจอาชีพที่ตนกระทำอยู่ เช่น อาชีพทางการเกษตร รับจ้าง ลูกจ้าง และค้าขาย แต่มีประชาชนส่วนน้อยที่ต้องการที่จะศึกษาต่อในชั้นสูงต่อไป (อนันต์ อัดชู 2526: 64) และผู้วิจัยยังได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าเมื่อประชาชนในภาคตะวันออกมีความรู้ อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมีรายได้น้อยไม่เพียงพอจายรายจ่ายประจำวัน รัฐบาลควรหาวิธีการที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาเพิ่มขึ้น มีความรู้ในด้านอาชีพต่าง ๆ มากขึ้น ความรู้ที่จะนำไปประกอบอาชีพได้นั้น ควรจัดทั้งในและนอกระบบ และหาวิธีการที่จะเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรการค้าขาย โรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ เพื่อให้ประชาชนได้มีรายได้ และมีงานทำมากยิ่งขึ้น (อนันต์ อัดชู 2526: 67)

รัตนา หุ่มไพศาล ได้ศึกษาปัญหาและสภาพความต้องการเพื่อจัดโครงการศึกษานอกระบบโรงเรียนในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า (รัตนา หุ่มไพศาล 2526 : บทคัดย่อ ค) (1) ประชาชนยังต้องการข้อมูล และความรู้ให้มากขึ้นในเรื่อง อาชีพกิจกรรม ความต้องการศึกษาเพิ่มเติมทั้งด้านวิชาสามัญและวิชาชีพ วิธีเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย พร้อมทั้งแหล่งที่ควรกู้เงิน ความรู้เรื่องสุขภาพส่วนบุคคลและชุมชน รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ แหล่งที่จะช่วยปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น และในการวิจัยเรื่องเดียวกันนี้ที่จังหวัดระยองพบว่า (รัตนา หุ่มไพศาล 2528 : บทคัดย่อ ข) (2) ประชาชนยังต้องการข้อมูลและความรู้ความเข้าใจให้มากขึ้นในเรื่องอาชีพกิจกรรม วิธีเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย ความรู้เกี่ยวกับอนามัย ความเป็นอยู่ และสภาพแวดล้อมจากภาพรวมของการวิจัยในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงพบว่า ผู้ที่ต้องการศึกษาวิชาชีพเพิ่มเติมส่วนมากต้องการศึกษาวิชาต่าง ๆ มีส่วนน้อยที่ต้องการศึกษาวิชาทางการป่าไม้ มีประชาชนที่ต้องการศึกษาความรู้ด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การเลี้ยงเด็กมากกว่าผู้ที่ไม่ต้องการ วิชาที่ต้องการส่วนมากคือ การป้องกันโรค มีส่วนน้อยที่ต้องการศึกษาการละเล่นพื้นเมือง (รัตนา หุ่มไพศาล 2528 : 208) และจากการทำการวิจัยของรัตนา หุ่มไพศาล ทั้ง 3 เรื่อง ผู้วิจัยก็ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้อย่างน่าสนใจ คือ

1. จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการจัดโครงการศึกษานอกระบบโรงเรียนยังเป็นที่ต้องการอยู่ และควรจัดตามความต้องการและปัญหาของชุมชน (รัตนา หุ่มไพศาล (3) 2528 : 210)

2. ก่อนที่จะเริ่มการดำเนินการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านอาชีพควรจัดให้มีการสำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยเจ้าหน้าที่การศึกษาและคณะกรรมการท้องถิ่น นั้น ๆ เมื่อการสำรวจเสร็จสิ้นลงแล้วควรดำเนินการวิเคราะห์วิจัยว่าอาชีพใดเป็นที่ต้องการและมีความสำคัญต่อท้องถิ่นนั้น ๆ แล้วจึงดำเนินการเปิดสอน (รัตนา หุ่มไพศาล (2) 2528 : 198)

และจากการรายงานการวิจัยของกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องการศึกษาและประเมินสภาพความต้องการด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนของประชาชนในพื้นที่โครงการพัฒนาชายฝั่งตะวันออก (กรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2530 : 24-27) ในด้านอาชีพพบว่า อาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวคือเกษตรกร (ทำนา ทำสวน และทำไร่) รับจ้าง ค้าขาย หรือ

ประกอบธุรกิจ เรียงตามลำดับ ส่วนอาชีพรอง เรียงตามลำดับ ได้แก่ รับจ้าง เกษตร (ทำนา ทำสวน และทำไร่) และค้าขาย หรือธุรกิจ ส่วนความต้องการทางด้านอาชีพนั้นมีประชาชนแสดงความต้องการด้านอาชีพถึงร้อยละ 66 โดยมีความคาดหวังที่จะไปประกอบอาชีพด้วยตนเอง ร้อยละ 42.9 เพื่อเพิ่มพูนความรู้เดิม ร้อยละ 16.2 และนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันร้อยละ 9.7 ตามลำดับ ส่วนวิชาที่ต้องการเรียนในด้านตัด เย็บ เสื้อผ้า เป็นอันดับ 1 และจะต้องการเรียน เสริมสวย เป็นอันดับ รองลงมา ในสาขาวิชาอื่น ๆ จะมีลักษณะความต้องการที่กระจาย

จากงานวิจัย เกี่ยวกับความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพของประชาชน ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่าประชาชนจะสนใจที่จะศึกษาวิชาชีพ เป็นส่วนใหญ่และวิชาชีพที่ประชาชนสนใจจะศึกษาวิชาที่ตนเองประกอบอาชีพอยู่ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอาชีพ เกษตรกรรม จึงสนใจที่จะศึกษาวิชาชีพ เกษตรกรรม เป็นส่วนมาก

ข้อ เสนอแนะจากผลงานวิจัยในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพให้กับประชาชน ควรพิจารณาจัดตามความต้องการของประชาชนและสภาพปัญหาของชุมชน